

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

Ландшафтної архітектури та фітодизайну

_____ О. В. Колесніченко

«__» _____ 2025 р.

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Проектні пропозиції щодо благоустрою території садиби в м. Андрушівка Житомирської обл.»

Спеціальність 206 – “Садово-паркове господарство”

Гарант освітньої програми

доцент, к. с.-г. н.

Олеся Піхало

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

доцент, д. с.-г. н.

Зібцева О.В.

Виконала

Струць Маріанна Юріївна

КИЇВ – 2025

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ННІ ЛІСОВОГО ТА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри
ландшафтної архітектури та ФД
д. б. н., проф. _____ Колесніченко О.В.
“ _____ ” _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студенту
Струць Маріанні Юріївні

Спеціальність 206 – “Садово-паркове господарство”

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи: «Проектні пропозиції щодо благоустрою території садиби в м. Андрушівка Житомирської обл.»

затверджена наказом ректора НУБіП України від 11.11.2024 р. №2020 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 1.06.2025

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи:

джерела інформації (літературні, інтернет-джерела, наукові праці, статистичні дані), картографічні матеріали.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Природні та економічні умови регіону досліджень.
2. Сучасні тенденції в організації територій приватних садиб.
3. Передпроектне обстеження території садиби.
4. Інвентаризація існуючих насаджень.
5. Розробка пропозицій щодо функціонального зонування території садиби.
6. Розробка пропозицій щодо благоустрою території садиби.

Перелік графічних документів: ситуаційний план міста, опорний і генеральний плани, фрагменти, візуалізація.

Дата видачі завдання – 11.06.2024

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

Зібцева О.В.

Завдання прийняв до виконання

Струць М.Ю.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ПРИНЦИПИ БЛАГОУСТРОЮ САДИБНОЇ ТЕРИТОРІЇ.....	8
1.1.Садиба як об’єкт ландшафтного проектування	8
1.2.Основні принципи благоустрою приватної садиби	8
1.3.Комплексний підхід до планування та озеленення території	9
1.4.Стилістичні напрями у ландшафтному дизайні садиб	10
1.5.Елементи малих архітектурних форм благоустрою	13
1.6.Основи ергономіки у плануванні присадибної території	13
1.7.водні елементи в ландшафтному дизайні садиб	14
1.8.Використання сучасних технологій благоустрою	15
РОЗДІЛ 2. ПРИРОДНІ УМОВИ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДНОЇ ТЕРИТОРІЇ.....	17
2.1.Географічне положення та кліматичні особливості міста Андрушівка ...	17
2.2.Грунтово-гідрологічні умови	19
2.3.Соціально-економічна характеристика міста	20
2.4.Екологічні передумови благоустрою	21
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ДОСЛІДНОЇ ТЕРИТОРІЇ	23
3.1. Аналіз функціонального зонування та забудови садиби	23
3.2. Проблем та потенціал розвитку території	26
3.3.Благоустрій території	29
3.4 Озеленення території	32
РОЗДІЛ 4. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САДИБИ	
4.1 Загальні положення щодо проектування	37
4.2 Зонування території	38
4.3 Стан існуючих елементів та пропозиції з реконструкції	39
4.4 Асортимент рослин та композиційне рішення	40

4.5 Декоративні елементи та освітлення	42
4.6 Прийоми екологічного озеленення	43
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ	52

РЕФЕРАТ

Бакалаврська кваліфікаційна робота написана на 51 сторінці тексту. Містить: вступ, чотири розділи, висновки та пропозиції, 8 рисунків, 6 таблиць, також перелік використаних літературних джерел із 30 найменувань.

У цій роботі проаналізовано природні, економічні умови міста Андрушівка Житомирської області, також сучасний стан присадибної ділянки та запропоновано сучасне озеленення території, наведено фото обстеження стану присадибної ділянки.

Для виконання поставлених завдань, була проведена інвентаризація присадибної території, визначено представлені типи зелених насаджень та виявлено недоліки наявного озеленення. Зроблено висновки та запропоновано заходи щодо покращення якості озеленення ділянки.

Ключові слова: *озеленення, рослини, присадибна територія, зелені насадження.*

ВСТУП

Озеленення займає важливу частину в організації та озелененні населених міст, та приватних ділянок. Зелені насадження це важлива частина дизайну міст, що допомагає урізноманітнити та прикрасити оточення. Це впливає на покращення присадибних територій, вулиць, скверів та парків.

Власники садиб та територій біля них завжди прагнуть бачити гарний та комфортний простір на своїй території. Раніше земельні ділянки використовувалися для вирощування фруктів, овочів та іншої провінції. Але в наші часи головний акцент закладається в естетику, індивідуальність та зручність використання територій біля садиби.

Місто Андрушівка розташоване у зоні Полісся, що характеризується сприятливими умовами для вирощування різноманітних садових та декоративних рослин. Кліматичні умови, особливості архітектури та наявність зелених насаджень створюють чудові умови для створення сучасних підходів до благоустрою.

Метою даної бакалаврської кваліфікаційної роботи є розроблення пропозицій щодо благоустрою конкретної приватної садиби, яка розташована в місті Андрушівка Житомирської області. Розроблений ландшафтний проект враховує побажання замовника та створює комфортні умови для них. На першому етапі збираються дані про наявність рослин та будівель, ділянку. В цьому проекті використовувалися дендрологічні дані, топографічні дані, аналіз ґрунту та інші фактори для плану озеленення.

Завданням бакалаврської роботи передбачалось:

- Провести аналіз природних та соціально-економічних умов території проектування;
- Здійснити функціональне зонування садиби з урахуванням потреб власників;

- Розробити проектні рішення щодо благоустрою території, включаючи елементи озеленення, декоративного оформлення та організації зон відпочинку;
- Підібрати асортимент декоративних і плодово-ягідних рослин відповідно до кліматичних та ґрунтових умов;
- Забезпечити поєднання естетичних, функціональних та екологічних критеріїв при формуванні ландшафтної композиції;
- Представити графічні матеріали (генплан, дендроплан, ескізи та пояснювальну записку до проекту благоустрою).

Актуальність теми полягає в необхідності створення комфортного, естетичного й екологічно збалансованого простору на приватних ділянках. Що відповідає сучасним вимогам до якості життя та сприяє гармонійному поєднанню архітектурних об'єктів із природним середовищем.

У результаті виконання цієї роботи було сформовано комплексне проектне рішення, яке може бути використане як приклад благоустрою інших приватних садиб в умовах Полісся та Лісостепу України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ПРИНЦИПИ БЛАГОУСТРОЮ САДИБНОЇ ТЕРИТОРІЇ

1.1. Садиба як об'єкт ландшафтного проектування

Приватна садиба – це форма індивідуальної забудови, що включає житловий будинок, господарські споруди, зони відпочинку, сади, декоративні елементи та малі архітектурні форми. З погляду ландшафтного проектування, садиба є об'єктом комплексного облаштування, який вимагає поєднання функціональності, естетики та екологічної доцільності.

Ландшафтне проектування садіб базується на раціональному використанні площі, з урахуванням потреб мешканців, кліматичних умов, рельєфу, типу ґрунтів, напрямків вітру, інсоляції та структури забудови. Особливу увагу приділяють зручності пересування, доступності всіх зон, а також організації візуальних акцентів і гармонії між природним та архітектурним середовищем.

Проектуючи садибу, необхідно розділити територію на функціональні зони: житлову, господарську, зону відпочинку, декоративну та городню. Такий підхід дозволяє досягти оптимальної організації простору та ефективного використання всієї території.

У ландшафтному проектуванні застосовуються різні стилі – від регулярного та геометрично чіткого до пейзажного, який наслідує природний вигляд ландшафту. Вибір стилю залежить від побажань власника, архітектурного стилю будинку, топографії та призначення території.

1.2. Основні принципи благоустрою приватної садиби

Благоустрій садибної ділянки передбачає створення комфортного, функціонального та естетично привабливого та екологічно збалансованого середовища для проживання людини [4, 6]. Комплексний підхід до організації

простору передбачає врахування природних, функціональних, архітектурних і соціальних чинників [5, 7].

Основними принципами благоустрою садиби є функціональність, екологічність, художня виразність, єдність архітектури й озеленення, економічність, безпека, ергономічність [4, 5, 7].

Функціональне зонування – розподіл території на логічні зони відповідно до їхнього призначення. Це забезпечує зручність користування територією та покращує її експлуатаційні якості [6, 10].

Єдність архітектури та ландшафту – будинок, доріжки, огорожі, рослини, малі архітектурні форми повинні становити єдину композицію. Усі елементи мають бути гармонійно пов'язані між собою стилістично та композиційно.

Екологічність і стійкість – використання місцевих матеріалів, адаптованих до умов регіону рослин, впровадження заходів щодо збереження біорізноманіття і зменшення навантаження на довкілля.

Інсоляція та мікроклімат – правильне орієнтування будівель і зелених насаджень дозволяє максимально використовувати природне освітлення і тепло, а також створювати захищені від вітру і перегріву ділянки.

Естетика простору – досягається шляхом використання декоративних рослин, елементів мощення, освітлення, фонтанів, скульптур тощо.

Раціональне використання водних і земельних ресурсів – організація зливової каналізації, систем поливу, водозбору, компостування та мульчування ґрунтів.

Дотримання цих принципів дозволяє створити збалансовану, функціональну та привабливу садибу, що відповідає сучасним вимогам сталого розвитку.

1.3. Комплексний підхід до планування та озеленення території

Комплексне планування передбачає врахування всіх природних, технічних та соціальних чинників ще на етапі проектування. Основними етапами комплексного підходу є:

Аналіз території – обстеження ділянки на предмет її розмірів, рельєфу, орієнтації, стану ґрунтів, наявних зелених насаджень, підземних комунікацій та об'єктів інфраструктури.

Визначення потреб замовника – включає опитування мешканців щодо їхніх побажань, способу життя, кількості членів родини, присутності дітей або людей похилого віку.

Формування концепції благоустрою – вибір стилістичного напрямку, типу озеленення (регулярне, пейзажне, змішане), рішень щодо дорожньо-стежкової мережі, водних об'єктів, зон для активного й пасивного відпочинку.

Добір рослинного асортименту – залежить від кліматичних умов регіону, типу ґрунту, ступеня освітлення, вологості та архітектурного стилю. Перевагу надають багаторічним, декоративним, витривалим видам з високими естетичними показниками

Проектування інженерних систем – системи поливу, дренажу, освітлення, відведення дощових вод, розміщення технічних споруд.

Етапи реалізації – поетапне впровадження проекту: підготовка території, земляні роботи, будівництво малих форм, висадка рослин, монтаж систем поливу та освітлення [6, 7].

Комплексний підхід дозволяє отримати цілісний, довговічний та зручний простір, який не лише задовольняє функціональні потреби мешканців, а й сприяє екологічному добробуту території [9, 13].

1.4. Стилiстичнi напрями у ландшафтному дизайнi садiб

Вибір стилю ландшафтного оформлення значною мірою визначає характер сприйняття території, її функціональні та естетичні особливості [5, 10]. У сучасній практиці застосовують кілька базових стилістичних напрямів, найпоширенішими серед яких є:

Регулярний стиль – базується на симетрії, геометричних формах, осьовому плануванні. Використовується для створення урочистих парадних зон, вхідних майданчиків(рис. 1.1).

Рис 1.1. Приклад регулярного стилю на території садиби. (Взято з: <https://vsaduidoma.com/uk/2022/11/09/sad-v-regulyarnom-stile-haj-tek-modern-i-pr-osnovnye-principy-dizajna/>)

Пейзажний стиль – імітує природний ландшафт із вільним плануванням, плавними лініями, нерегулярними формами клумб, ставків та доріжок. Підходить для зон відпочинку, садів та декоративних насаджень (рис. 1.2).

Рис 1.2 Приклади пейзажного стилю в ландшафтному дизайні. (Взято з: <https://naurok.com.ua/stili-sadovogo-dizaynu-landshaftnogo-dizaynu-391220.html>)

Сільський стиль (кантрі) – поєднує декоративність і функціональність, включає квітники, овочеві грядки, фруктові дерева, лози, дерев'яні огорожі. Є особливо актуальним для приватних садиб (рис. 1.3)

Рис 1.3. Приклад садиби в сільському стилі. (Взято з: <https://etnoxata.com.ua/statti/turizm-tsikavi-mistsja/ukrainskij-stil-v-arhitekture-intererah-i-landshafte/>)

Модерновий (сучасний) стиль – характеризується чіткістю ліній, мінімалізмом, широким використанням матеріалів, геопластики та декоративного освітлення (рис 1.4).

Рис 1.4 Приклад сучасного стилі садиб. (Взято з: <https://www.kirpich-siltabrick.com.ua/uk-ua/product/sovremennyj-dvuhjetazhnyj-dom-haj-tek/>)

1.5. Елементи малих архітектурних форм у благоустрою

Малі архітектурні форми (МАФ) є важливою складовою благоустрою. Вони забезпечують не лише функціональні потреби, а й формують індивідуальність та естетику ділянки .

До основних видів МАФ належать: Альтанки, перголи, арки – створюють затінені місця для відпочинку, вертикальне озеленення . Лавки, столи, гойдалки – забезпечують комфорт під час перебування на території. Декоративні містки, скульптури, кашпо – виступають акцентами в композиції. Огорожі, хвіртки, декоративні паркани – зумовлюють межі зон і додають стилістичної виразності.

Компостери, дерев'яні або цегляні хозблоки – поєднують функціональність і можливість маскуванню.

Використання натуральних матеріалів (дерево, камінь, кераміка) сприяє екологічності благоустрою .

1.6. Основи ергономіки у плануванні присадибної території

Ергономіка у благоустрої – це адаптація середовища до потреб людини з урахуванням зручності, безпеки та ефективності використання простору.

Основні принципи:

Оптимальні ширини доріжок: 1,2 – 1,5м для основних пішохідних маршрутів; 0,8 – 1 м для другорядних.

Зручність розміщення елементів: відстань від будинку до господарських споруд не повинна перевищувати 25 м.

Освітлення: важливе для безпеки пересування та створення вечірньої атмосфери, Рекомендується поєднання функціонального та декоративного світла.

Зони для сидіння: мають бути розміщені у затінку або під навісами, із видом на мальовничі ділянки.

Урахування ергономіки підвищує комфорт користування ділянкою і задоволення від перебування на ній.

1.7. Водні елементи в ландшафтному дизайні садиб

Вода – важливий композиційний та кліматичний елемент у благоустрої. Навіть невеликий водний об'єкт підвищує привабливість ділянки та покращує мікроклімат.

Типи водних елементів:

Ставки та декоративні водойми – створюють відчуття простору, служать місцем відпочинку, підтримують біорізноманіття (рис.1.5).

Рис 1.5 Декоративна водойма. (Взято з: <https://zeleniydvir.com.ua/dekoratyvnyj-stavok-u-dvori/>)

Фонтани, каскади, струмки – мають естетичну та релаксаційну функцію (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Декоративний фонтан для саду. (Взято з: <https://agro-store.com.ua/ukr/fontan-dekorativniy-kaskad-f-05s>)

Системи збору дощової води – використовуються для поливу, зменшення навантаження на дренажну систему.

Усі водні елементи повинні гармонійно вписуватися в ландшафт, відповідати масштабу ділянки та обслуговуватися відповідно до стандартів безпеки.

1.8. Використовування сучасних технологій благоустрою

Сучасний ландшафтний дизайн неможливо уявити без інновацій. Вони сприяють автоматизації догляду за територією, енергоефективності та зручності користування [4, 9].

До таких рішень належать:

Автоматичний полив – зрошувальні системи, крапельне зрошення;

Світлодіодне освітлення з датчиками руху та освітленості;

Системи « розумний сад» - керування поливом, освітленням, живленням рослин за допомогою смартфона;

Геотекстиль – для зміцнення основи доріжок, клумб, запобігання проростанню бур'янів.

Такі технології значно полегшують догляд за територією, підвищують довговічність елементів благоустрою і знижують витрати.

РОЗДІЛ 2

ПРИРОДНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ТЕРИТОРІЇ ПРОЕКТУВАННЯ

2.1. Географічне положення та кліматичні особливості міста Андрушівка

Андрушівка – невелике місто, що розташоване в південно-східній частині Житомирської області. Географічно воно лежить у межах Правобережного Лісостепу України. Через місто протікає річка Гуйва – права притока Тетерева [14]. Рельєф території здебільшого рівнинний, з незначними коливаннями висот, що робить її придатною для садово-паркового проектування (рис. 2.1).

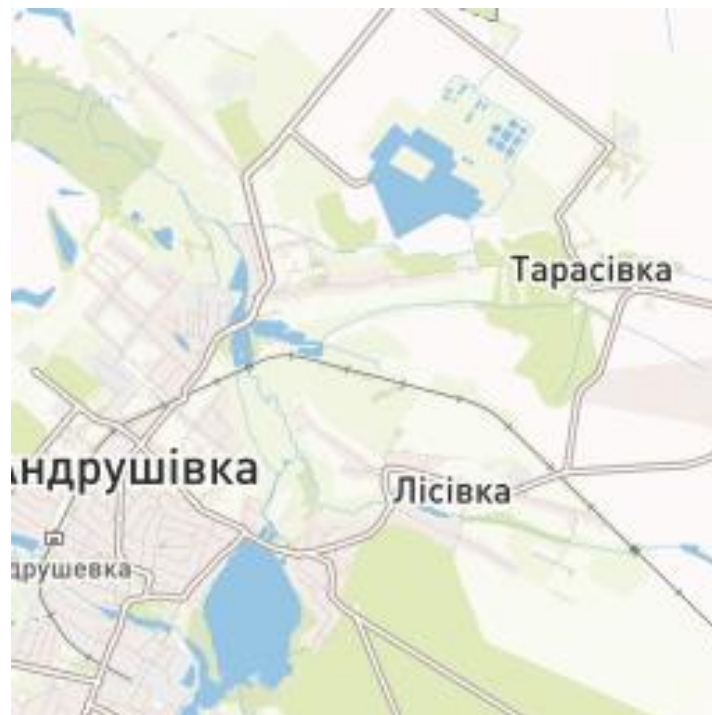

Рис. 2.1. Схема м. Андрушівка (супутникова зйомка, взято з GoogleMap)

Клімат міста помірно континентальний, із чітко вираженою сезонністю. Середня температура найтеплішого місяця (липня) становить - +18... +20°C [12, 16], а найхолоднішого (січня) - -5...-7°C. Безморозний період триває близько

170-180 днів на рік, що створює сприятливі умови для вирощування широкого спектра декоративних та плодово-ягідних культур (таблиця 2.1)

Таблиця 2.1

Термічний режим території Андрушівського району

(середні показники за 2010 – 2025 рр.) [12, 16]

Показник	Значення	Коментар
Середньорічна температура повітря	+7,8°C	Помірно теплий клімат
Середня температура найхолоднішого місяця (січень)	-5,9°C	Зимові морози помірні
Середня температура найтеплішого місяця (липень)	+19,6°C	Оптимальні умови для вегетації
Абсолютний мінімум температури повітря	-27°C	У критичні зими (2012, 2017 роки)
Абсолютний максимум температури повітря	+37°C	Пік спеки в серпні 210 та 2020 років
Тривалість безморозного періоду	170-180 днів	З кінця квітня до початку жовтня
Кількість днів з температурою +10 °C	160-170 днів	Активна вегетація більшості рослин
Сума активних температур (вище +10 °C)	2400-2600°C	Сприятливі умови для вирощування декоративних і плодових культур
Період останніх весняних заморозків	Друга половина квітня	Враховується при ранніх посадках
Період перших осінніх заморозків	Перша декада жовтня	Початок згортання вегетації

Кількість днів з денними температурами понад +30 °С	10-20 днів на рік	Збільшення у 2020-2025 роках (кліматичний тренд)
Температурні аномалії (періоди аномальної спеки або холоду)	2010, 2012, 2015, 2020 рр.	Підвищення кліматичних ризиків

Опадів випадає в середньому 600-700 мм на рік, більшість з яких припадає на весняно-літній період [12]. Вітер має переважно західний або північно-західний напрям. Врахування кліматичних характеристик є важливими при виборі асортименту рослин для озеленення та при плануванні зони відпочинку й господарських об'єктів на садибній території.

У контексті ландшафтного дизайну, кліматичні умови Андрушівки дозволяють успішно культивувати більшість поширених в Україні декоративних дерев і кущів, зокрема: самшит вічнозелений, кизильник, спіреї, бузок, гортензії, а також багаторічні квіти – флокс, рудбекію, хости, лілії та іриси.

У кліматичних умовах Андрушівки добре себе почувають такі декоративні рослини, як:

- Древа: липа, береза, туя. Ялівець;
- Кущі: спірея, барбарис, гортензії, бузок. Самшит;
- Багаторічні трав'янисті: лілії, іриси, флокси, рудбекія, хости;
- Грунтовопокровні очитки, барвінок, манжетка.

2.2. Грунтово-гідрологічні умови

Територія міста Андрушівка належить до Поліської зони з переважанням дерново-підзолистих, дерново-сірих та опідзолених ґрунтів. У деяких районах трапляються суглинкові та супіщані чорноземи, що відрізняються висотою родючістю та структурністю [15, 16].

Дерново-підзолисті ґрунти мають середній або низький вміст гумусу 1,5-2%, слабо кислу реакцію рН 5,5-6,5 та недостатньо водоутримувальну здатність. Тому їх рекомендується збагачувати перегноем, компостом, деревною золою. Мульчування органічними матеріалами сприяє підвищенню вологостійкості, зменшенню ущільнення та збереженню структури.

Глибина залягання ґрунтових вод коливається від 1,5 до 3 метрів. У понижених ділянках рельєфу може виникати сезонне перезволоження, особливо навесні після танення снігу або в періоди інтенсивних дощів. У таких зонах варто уникати посадки рослин, чутливих до застою води або передбачити підняття ґрунту, влаштування дренажної системи, використання гравійних траншей переформованих труб або сухих струмків.

Річка Гуйва має екологічну та ландшафтну цінність, формуючи сприятливий мікроклімат у прибережній зоні. Це відкриває можливості для використання вологолюбних рослин та створення декоративних водойм, каскадних струмків, альпінаріїв із водоспадами.

Також слід врахувати здатність ґрунтів до ущільнення під час будівельних робіт. Для цього на етапі планування передбачають захист родючого шару та подальше внесення гумусу, біогумусу, сарпопелю або гідро гелю в приствольні зони декоративних насаджень.

Наявність зелених насаджень у місті, близькість до лісових масивів, відсутність великого промислового виробництва сприяють екологічно обґрунтованому благоустрою ділянки [13, 9]. Це дозволяє використовувати широкий асортимент місцевих рослин, створювати стійкі фітоценози, впроваджувати принципи екологічного дизайну.

2.3. Соціально-економічна характеристика міста

Місто Андрушівка є адміністративним центром Андрушівської міської територіальної громади. Станом на останні роки населення міста складає близько 25 тисяч осіб. Економіка території базується на сільському господарстві,

харчовій промисловості та невеликих підприємствах легкої промисловості. Основу зайнятості становлять місцеві агрофірми, підприємства переробки сільськогосподарської продукції та бюджетна сфера.

Житлова забудова міста переважно представлена садибним типом, що формує сприятливе середовище для реалізації індивідуальних проєктів озеленення. На багатьох садибах збереглися елементи традиційного українського сільського подвір'я, що створює культурне підґрунтя для гармонійного впровадження сучасних елементів ландшафтного дизайну з урахуванням локальної ідентичності.

Значна частина населення займається присадибним господарством, тому у проєкті благоустрою доцільно врахувати поєднання декоративної та утилітарної функції озеленення: плодові дерева, ягідні кущі, теплиці, грядки повинні органічно поєднуватися з декоративними композиціями та зонами відпочинку.

Загалом, соціально-економічні умови міста сприяють розвитку садибної забудови з індивідуальними рішеннями щодо озеленення, що підвищує актуальність теми цієї роботи.

2.4. Екологічні передумови благоустрою

Екологічна ситуація в Андрушівці відносно сприятлива. Відсутність великої промисловості та достатня кількість зелених насаджень у межах міста сприяють збереженню екологічного балансу. Це дозволяє впроваджувати елементи екологічного благоустрою, зокрема:

Використання багаторічних місцевих рослин, стійких до шкідників і посухи;

Впровадження прийомів біоценотичного озеленення, створення екосистеми на основі природних аналогів;

Застосування пермакультурних методів, компостування, мульчування, ґрунтопокривні рослини;

Роздільний збір органічних відходів з наступною утилізацією.

Також варто передбачити посадку медоносних рослин, які сприятимуть утриманню бджіл і забезпечити запилення. Це особливо актуально з огляду на наявність вуликів на садибі.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ІСНУЮЧОГО СТАНУ ТА КОНЦЕПЦІЯ ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ

3.1. Аналіз функціонального зонування та забудови садиби

Територія садиби загальною площею 20 сотих включає в себе присадибну ділянку площею 12 соток, на якій розміщено основні функціональні об'єкти, що забезпечують побутові та господарські потреби мешканців. Житловий будинок загальною площею близько 120 м² є центральним елементом садиби, навколо якого організовано інші зони (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Вигляд зі входу до садиби (фото автора)

Забудова садиби включає господарську будівлю, гараж, город, вольєр для собаки, а також зону відпочинку і пасіку з вуликами. Кожна з цих складових відіграє свою роль у функціональній структурі ділянки і формує її комплексний вигляд.

Рис. 3.2. Територія біля вольєру (фото автора)

Функціональне зонування розподіляє територію на кілька основних зон:

Житлова зона, яка включає житловий будинок і прилеглу територію, забезпечуючи комфортні умови проживання. Господарська зона, куди входять господарська будівля і гараж, що забезпечують зберігання інструментів, техніки та матеріалів. Сільськогосподарська зона, представлена городом та садком із плодовими деревами (яблуні, груші, вишні), які є основним джерелом свіжих фруктів та овочів.

Рис. 3.3. Територія саду (фото автора)

Рекреаційна зона, організована як простір для відпочинку, де розташовані зона для барбекю та інші елементи комфорту (рис. 3.4, 3.5).

Рис. 3.4, 3.5. Зона для відпочинку (фото автора)

Зона тваринництва, представлена вольєром для собаки, що розташований із урахуванням мінімального впливу на інші зони.

Пасіка, що має велике значення для екологічного балансу ділянки та забезпечує додаткові ресурси.

Рослинність ділянки відіграє важливу роль у формуванні естетичного вигляду садиби. Присутні як плодови, так і декоративні насадження, зокрема самшит, туї та акація, що створюють зелені масиви різної структури та висоти, а також багаторічні квіти, які прикрашають територію протягом вегетаційного періоду.

Відповідно до сучасних вимог до організації садибної території, зонування передбачає не лише функціональне розміщення об'єктів, але й забезпечення зручних шляхів пересування, комфорту для мешканців та естетичної привабливості.

3.2. Проблеми та потенціал розвитку території

Проведений аналіз існуючого стану садиби показав, що головною проблемою є нераціональне озеленення та недостатній рівень декоративного оформлення території. Існуючі зелені насадження – плодові дерева, декоративні кущі та квіти – розташовані без чіткого ландшафтного планування, що призводить до недостатнього використання їх декоративного потенціалу та створює враження хаотичності (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Наявна клумба (фото автора)

Незважаючи на гарне біологічне різноманіття, відсутність системного підходу до формування композицій із рослин, їх стилістичного поєднання та зонування знижує естетичну привабливість садиби. Відсутність продуманого дизайну зелених насаджень ускладнює створення гармонійного простору та не сприяє повній реалізації функцій рекреаційної зони.

При цьому проблем із інфраструктурою території -т такими як пересувні шляхи, доступність зон чи розташування господарських об'єктів – не виявлено. Територія має достатньо зручне планування, що дає змогу зосередитися на покращенні озеленення і декоративного оформлення для підвищення якості та естетики простору (рис. 3.7).

Рис. 3.7. Територія саду (фото автора)

Таким чином, основним напрямком розвитку садиби є удосконалення системи озеленення. Формування композицій із рослин відповідно до функціонального зонування, а також розширення декоративних елементів для створення цілісного та привабливого ландшафтного середовища.

Основні напрями вдосконалення озеленення та декоративного оформлення:

1. Формування чіткої структури декоративного озеленення: поділ території на стилістично цілісні зелені зони (декоративний сад, квітковий бордюр, природний куточок); створення багаторівневих композицій із використанням дерев, чагарників та трав'янистих рослин різної висоти; впровадження

принципів сезонної декоративності, щоб територія виглядала привабливою впродовж усього року.

2. Реконструкція існуючих насаджень: санітарна обрізка та формування крони плодкових дерев; пересадка або видалення хаотично розміщених чагарників із метою їх гармонійного включення в нові композиції; доповнення насаджень новими видами декоративних рослин – наприклад, декоративними злаками, хостами, флоксами, лавандою, які гармонійно поєднуються з уже наявними культурами.

3. Розширення квіткових композицій: створення міксбордерів вздовж доріжок або огорожі; висадка квітів у групах за кольоровою гамою та термінами цвітіння;

введення елементів вертикального озеленення – арок із виткими рослинами (клематиси, троянди, гліниці).

4. Використання декоративних елементів ландшафтного дизайну: встановлення малих архітектурних форм (садові скульптури, ліхтарі, декоративні вазони); облаштування рокарію або квіткового кам'яного узвишся у відкритій частині ділянки; декоративне оформлення пасіки, що дозволить гармонійно вписати її у загальну композицію.

5. Розробка системи декоративного освітлення: встановлення підсвічування основних зелених зон і доріжок для створення привабливої атмосфери у вечірній час; використання світильників з альтернативним живленням (наприклад, на сонячних батареях) з метою енергоефективності.

6. Інтеграція природних мотивів і збереження біорізноманіття: підтримка вже існуючого екологічного балансу, зокрема збереження бджолиних вуликів); використання рослин, що приваблюють комах-запилювачів, птахів і корисних комах, для збереження біоценозу.

Завдяки реалізації зазначених заходів можна досягти якісного оновлення озеленення, покращити естетичне сприйняття ділянки та підвищити комфортність простору. У результаті садиба перетвориться а гармонійний,

функціональний і візуально привабливий простір, що відповідатиме сучасним вимогам ландшафтного благоустрою.

3.3. Благоустрій території

Благоустрій території садиби має на меті комплексне удосконалення простору, підвищення його функціональності, естетичної привабливості та екологічної рівноваги. Проектні рішення розроблені з урахуванням чинного функціонального зонування, ландшафтних особливостей території, існуючої забудови та виявленого потенціалу розвитку. Основною ідеєю благоустрою є гармонійне поєднання господарських і рекреаційних функцій у межах єдиного просторово-композиційного середовища.

Основні напрями благоустрою території наступні.

Оптимізація озеленення пропонується переформатування існуючих насаджень: на основі аналізу стану зелених насаджень передбачено санітарну та формувальну обрізку плодкових дерев (яблуні, груші, вишні), часткову пересадку самшиту, а також розширення декоративного різноманіття шляхом впровадження нових видів квіткових та чагарникових культур.

Влаштування композиційних груп: передбачається формування декоративних груп із поєднанням хвойних і листяних чагарників, квітів та ґрунтопокривних рослин. Міксбордери будуть розміщені вздовж доріжок і в зоні відпочинку.

Сезонна декоративність: підібрані рослини забезпечать привабливий вигляд території впродовж усього року – весняне цвітіння, літнє буяння, осіннє забарвлення та зимові декоративні форми хвойників.

Благоустрій рекреаційної зони – пропонується розширення зони відпочинку: передбачається встановлення альтанки, садових меблів (лави, столи), розміщення декоративних вазонів і мобільних контейнерів із квітами.

Озеленення рекреаційного простору: часткове затінення простору здійснюється за допомогою дерев із розлогою кроною (декоративна яблуня або

клен), а також вертикального озеленення – арки з плетистими трояндами або клематисами.

Оздоблення малими архітектурними формами: планується розміщення декоративного ліхтаря, садової скульптури або фонтанчика невеликого розміру.

Облаштування доріжок і шляхів руху – проектом передбачено прокладання доріжок із тротуарної плитки або натурального каменю, які з'єднують ключові функціональні зони – житлову, господарську, рекреаційну та садово-городню.

Обрамлення доріжок: декоративне обрамлення виконано з низькорослих рослин (лаванда, алісум, очиток), що додасть охайності та підкреслить напрямки руху.

Оформлення господарської зони – пропонується маскуванню господарських будівель: для зменшення візуального впливу господарської забудови передбачено висадження живоплоту (виноград, плющ).

Зонування парканами або решітками: господарську зону відгороджено декоративними перголами або решітками, що водночас служать опорою для витких рослин.

Розвиток пасіки та екологічного простору – пасіка гармонійно інтегрована у ландшафт завдяки оформленню території низькорослими медоносами (шавлія, котовник, ехінацея), а також декоративними елементами (дерев'яні огорожі, вулик-декорація).

Підтримка біорізноманіття: впроваджуються рослини, які приваблюють запилювачів (лаванда, ромашка, рудбекія), що сприятиме не лише екологічній стабільності, а й підвищенню врожайності саду та городу.

Освітлення території – пропонується функціональне освітлення: передбачається встановлення ліхтарів уздовж основних маршрутів пересування та біля вхідної зони.

Декоративне освітлення: в зоні відпочинку та серед зелених композицій – розміщення світлодіодних акцентів або ліхтарів на сонячних батареях.

Таким чином благоустрій території спрямований не лише на зовнішнє оновлення простору, а й на створення комфортного середовища для повсякденного життя, господарської діяльності та відпочинку. Запропоновані рішення дозволяють ефективно використовувати потенціал садиби, підкреслити її індивідуальність та забезпечити екологічну збалансованість (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Основні види роботи з благоустрою території та матеріали

№	Вид робіт	Основні матеріали/рослини
1	Формування квітників і міксбордерів	Садовий ґрунт, мульча, лаванда, флокс, очиток, гейхера, хоста
2	Висадка декоративних чагарників та дерев	Самшит, барбарис, туя, декоративна яблуня, клен пальмолистий
3	Створення живоплоту	Саджанці самшиту, барбарису, грабу
4	Вертикальне озеленення	Металеві або дерев'яні опори, сітка, клематис, плетиста троянда
5	Влаштування доріжок	Тротуарна плитка, бордюри, щебінь, пісок
6	Облаштування зони відпочинку	Альтанка, лавки, стіл, декоративні вазони
7	Декоративне освітлення	Світильники на сонячних батареях, LED-стрічка, садові ліхтарі
8	Маскування господарських будівель	Вертикальне озеленення (плющ, виноград дівочий), решітки
9	Оформлення пасіки	Дерев'яна огорожа, квіти-медоноси
10	Мульчування приствольних кругів дерев	Дерева щепи, кора, агротекстиль
11	Установлення малих архітектурних форм	Декоративна скульптура, кашпо

За допомогою благоустрою території таким запропонованим способом, підкреслюється індивідуальність садиби та збільшується екологічна збалансованість.

3.4 Озеленення території

Озеленення є ключовим елементом ландшафтної організації території садиби, що виконує як естетичні, так і функціональні завдання: покращує мікроклімат, забезпечує зони затінення, сприяє психологічному комфорту мешканців, а також виконує санітарно-захисні та екологічні функції.

На присадибній ділянці наявні певні насадження: яблуні, груші, вишні, самшит, акація, туї, а також багаторічні та однорічні квіти. Проте існуюча структура зелених насаджень є дещо хаотичною і потребує впорядкування, доповнення та декоративного осмислення.

Пропозиція системи озеленення території:

1. Збереження та формування основних деревних насаджень

Наявні плодові дерева (яблуні, груші, вишні) планується залишити, проводячи регулярну обрізку та санітарне очищення. Вони утворюють основу садово-господарської зони, слугують джерелом врожаю і формують затінок у спекотні періоди.

Для доповнення композиції потрібно висадити кілька декоративних дерев (туя, куляста акація, червонолистий клен), які стануть домінантами у ключових місцях ділянки – біля зони відпочинку, на вході до садиби та поруч із вулицями.

2. Формування живоплоту. Передбачено створення сформованого живоплоту вздовж межі ділянки та для зонування окремих функціональних просторів. Наприклад розмежування городу та зони пасіки. Для цього використовують самшит, барбарис, туя. Живопліт виконує роль зеленої огорожі, акустичного та візуального екрану.

3. Озеленення вертикальних елементів. У зонах з альтанкою та огорожами заплановано вертикальне озеленення виткими рослинами: плетиста троянда,

клематис, дівочий виноград, плющ. Такі рослини не лише декорують конструкції, а й створюють природні куліси, затінення, приватність.

4. Квітники та міксбордери. Основна увага приділяється декоративному озелененню ділянки за допомогою міксбордерів – змішаних багаторічних квітників, які поєднують рослини різної висоти, фактури й кольору. Склад таких композицій включає:

Багаторічники: хоста, гейхера, флокс, шавлія, очиток, ехінацея;

Однорічники: петунія, чорнобривці, календула (для сезонного акценту);

Цибулинні: тюльпани, нарциси (для раннього цвітіння).

Квітники розміщуються уздовж доріжок, біля житлового будинку, у зоні відпочинку та перед входом до гаража – з метою створення візуальної привабливості.

5. Озеленення пасіки. Навколо вуликів висаджено медоносні квіти: шавлія, котовник, лаванда, ехінацея, які не тільки приваблюють бджіл, а й прикрашають територію, формуючи локацію з природним характером.

6 .Догляд та підтримка рослин. Для довготривалого збереження декоративності озеленення передбачено: мульчування приствольних кругів дерев корою; встановлення агротканини для зниження росту бур'янів; застосування системи локального поливу; щорічне оновлення однорічників та обрізка чагарників.

Озеленення території є логічним продовженням благоустрою, оскільки поєднує природні елементи з архітектурними формами та забезпечує комфортне середовище для відпочинку, праці та життя на ділянці. Ретельно підібрані рослини доповнюють загальну концепцію – сучасного, екологічного і затишного саду.

Характеристика квітників та озеленення зон території.

У межах проекту благоустрою присадибної ділянки передбачено створення кількох композиційних зелених зон, кожна з яких виконує естетичну та функціональну роль. В озелененні поєднуються декоративні багаторічники, чагарники, квіти, витку та ґрунтопокривні рослини.

1.Парадний квітник (біля входу до будинку)

Призначення: візуальний акцент при вході, формування першого враження.

Склад: туя, самшит, хоста, гейхера, петунії, чорнобривці, лаванда.

Особливості: композиція має симетричне розміщення, використовуються багаторічники з декоративним листям і сезонні квіти для безперервного цвітіння.

2.Квітники у зоні відпочинку

Призначення: створення затишної атмосфери та ароматичного середовища біля перголи й садових меблів.

Склад: флокс, ехінацея, котовник, шавлія, троянди, очиток.

Особливості: добір рослин здійснено з урахуванням аромату, привабливості для комах і тривалості цвітіння.

3.Міксбордер уздовж доріжки

Призначення: декоративне супроводження пішохідного маршруту, поділ зон.

Склад: очиток, астільба, лілійник, календула, гвоздика, дельфініум.

Особливості: рослини розміщені за принципом поступового переходу висоти, від нижчих до вищих, з врахуванням кольорової гармонії.

4. Медоносний квітник біля пасіки

Призначення: забезпечення кормової бази для бджіл та декорування господарської зони.

Склад: шавлія, лаванда, ехінацея, м'ята, чебрець.

Особливості: використано рослини з високим вмістом нектару, які цвітуть у різні періоди що забезпечують безперервний медозбір.

5. Квіткові композиції у вазонах

Призначення: мобільне озеленення біля входу, у зоні відпочинку.

Склад: бегонія, вербена, сальвія, лобелія, декоративна капуста.

Особливості: використовуються легкозамінні сезонні однорічники з контрастним забарвленням та текстурою.

Ці композиції формують естетичну єдність території, сприяють створенню затишку та завершеності ландшафту, підтримують концепцію природної гармонії, декоративності та функціональності садиби. Асортимент декоративних рослин наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Асортиментна відомість декоративних рослин

№	Назва рослини (укр.)	Назва латинською	Кількість (шт.)	Місце висадки/зона
1	Туя західна	<i>Thuja occidentalis</i>	8	Парадний квітник, зонування
2	Самшит вічнозелений	<i>Buxus sempervirens</i>	15	Живопліт, контейнери
3	Хоста	<i>Hosta spp.</i>	12	Парадний квітник, тіньові зони
4	Гейхера	<i>Heuchera spp.</i>	10	Парадний квітник, бордюри
5	Лаванда вузьколиста	<i>Lavandula angustifolia</i>	10	Медоносний квітник, зона відпочинку
6	Шавлія лікарська	<i>Salvia officinalis</i>	10	Медоносний квітник
7	Ехінацея пурпурова	<i>Echinacea purpurea</i>	10	Зона відпочинку, міксбордер
8	Очиток	<i>Sedum spectabile</i>	10	Міксбордер

9	Астільба	<i>Astilbe spp.</i>	8	Міксбордер
10	Чорнобривці (однорічні)	<i>Tagetes spp.</i>	30	Парадні та змішані квітники

Продовження таблиці 3.2.

11	Лілійник	<i>Nemerocallis spp.</i>	8	Вздовж доріжок
12	Петунія	<i>Petunia hybrida</i>	30	Вазони, клумби
13	Бегонія	<i>Begonia semperflorens</i>	20	Вазони
14	Котовник	<i>Nepeta faassenii</i>	10	Зона відпочинку, медоносна зона
15	Дівочий виноград	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>	5	Вертикальне озеленення
16	Клематис	<i>Clematis spp.</i>	3	Арки, перголи
17	М'ята перцева	<i>Mentha piperita</i>	10	Медоносна зона, огороження
18	Чебрець повзучий	<i>Thymus serpyllum</i>	10	Міксбордер, медоносна зона

Всього на ділянці нараховується 18 видів трав'янистих рослин, є широкі можливості до розширення асортименту декоративних рослин у майбутньому

РОЗДІЛ 4 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САДИБИ

4.1. Загальні положення щодо проектування

Проект благоустрою присадибної ділянки в місті Андрушівка Житомирської області виконується на основі аналізу природних, соціально-економічних та просторово-планувальних характеристик території. Загальна площа ділянки становить 0,20 га, з яких 0,12 займають сад, город і квітники. Основним стилістичним напрямом проектування обрано пейзажний, що відповідає характеру середовища, типу забудови й побажанням власників [15], [17].

Проектна концепція базується на збереженні функціонального зонування території, поєднанні утилітарних і декоративних функцій озеленення, створенні сприятливого мікроклімату, підвищенні естетичної виразності садиби та забезпеченні комфортного перебування (рис. 4.1).

Рис. 4.1. Генеральний план садиби (розробка автора)

Завдяки чіткому плануванню території та збереженню існуючих структур: житлового будинку, господарських споруд, саду, городу, вольєра, вуликів. Розроблена концепція передбачає точкові втручання – оновлення квітників, облаштування міксбордерів, створення вхідної та відпочинкової зони, введення нових декоративних елементів без зміни загального планування.

4.2. Зонування території

Територія садиби поділяється на такі основні функціональні зони (таблиця 4.1):

Таблиця 4.1.

Функціональні зони садиби

№	Назва зони	Площа м ²	Функціональне призначення
1	Житлова зона	120	Основне місце проживання
2	Господарська зона	200	Гараж, вольєр, господарська споруда
3	Вхідна зона	80	Оформлення головного входу, перше враження від садиби
4	Зона відпочинку	150	Простір для релаксу, озеленений простір без альтанки
5	Сад	500	Існуючі плодові дерева
6	Город	700	Зона вирощування овочів
7	Квітники й міксбордери	200	Декоративна частина, відповідно до нового проекту
8	Пасіка	50	Місце для вуликів, біля якого розміщено медоносні рослини

Житлова зона – займає центральну частину ділянки, де розташований житловий будинок площею 120 м².

Господарська зона – розміщується згідно з нормативами в тильній частині території східна сторона, тут зосереджено господарську будівлю, гараж, город, вольєр для собаки, вулики.

Зона саду – займає частину південно-західної та південно-східної ділянки. Збережено існуючі плодові дерева: яблуні, груші, вишні.

Вхідна зона – охоплює територію перед житловим будинком з декоративним оформленням.

Озеленена декоративна зона міксбордери, квітники – охоплює території вздовж мощених доріжок, біля входу, вздовж огорожі.

Зонування підтримує баланс між функціональністю, естетикою та комфортом, що особливо важливо в умовах індивідуального садибного господарства.

4.3. Стан існуючих елементів та пропозиції з реконструкції

Житловий будинок, господарські споруди, гараж, вольєр, вулики – перебувають у задовільному стані, демонтаж або переміщення не передбачені. Всі архітектурні елементи залишаються на своїх місцях.

Город – займає значну площу, стан задовільний. Власники не виявили бажання змінювати цю частину. Планування не передбачає жодного втручання у функціональну організацію городу, однак рекомендовано оформити межу між городом та декоративною частиною за допомогою бордюрів або стрижених кущів, наприклад спірея японська, кизильник горизонтальний.

Сад – включає існуючі дерева, яблуні, груші. Вишні. Всі вони зберігаються. Рекомендується формуюча обрізка, санітарний догляд і омолодження насаджень. Можливе додаткове введення нових плодкових сортів – слива, черешня для підвищення біорізноманіття [10, 13].

Квітники – перебувають у незадовільному стані. Усі існуючі декоративні рослини підлягають демонтажу. Натомість пропонується створення нових:

- Міксбордер у зоні відпочинку (південь): Включає квіткові багаторічники: хоста, астільба, ехінацея, лаванда, лілії, герань, рудбекія. Декоративні злаки: міскантус, щучник та чагарники: гортензія, спірея, дерен білий.

- Клумби у вхідній зоні: оформлюються за допомогою самшиту вічнозеленого, тюльпанів, ірисів, флоксу шиловидного.

- Декоративна група з бузком, барбарисом і лапчаткою вздовж огорожі – виконує роль візуального екрану та сезонного акценту.

Стиль – природний, характерний м'якими лініями. Невимушеними формами, плавними переходами між зонами. Основна ідея – створення гармонійного середовища з максимально наближеним до природного ландшафтом. Композиційне рішення включає:

- Використання міксбордерів уздовж доріжок та фасадної частини будинку;

- Вхідна зона оформлюється декоративними елементами: низькі кущі, вічнозелені рослини;

- У зоні відпочинку: декоративна клумба, лавка, освітлення;

- Біля пасіки висаджено медоносні рослини: лаванда, ехінацея, м'ята, котовник;

- Всі дерева залишаються – вони відіграють важливу роль у формуванні вертикальної структури простору.

4.4. Асортимент рослин та композиційне рішення

Асортимент підбирався з урахуванням кліматичних умов [12], ґрунтової родючості та екологічної витривалості. У складі озеленення передбачено:

Дерева збережені: яблуні, груші, вишні.

Кущі: самшит, кизильник, спірея, гортензія, дерен, барбарис, жасмин.

Багаторічники: хоста, астільба, ехінацея, лілії, флокси, рудбекія, герань, цинія.

Декоративні злаки: міскантус, овес вічнозелений, костриця.

Рослини підібрані за принципом чергування висоти, кольору, часу цвітіння, декоративності листя [9, 10]. Це забезпечує виразність протягом усього вегетаційного періоду (таблиця 4.2).

Таблиця 4.2.

Пропонований асортимент рослин для території садиби

№	Назва рослини	Латинська назва	Тип	Особливості
1	Яблуня	Malus domestica	Дерево	Існуюче плодове дерево
2	Груша	Pyrus communis	Дерево	Існуюче плодове дерево
3	Вишня	Prunus cerasus	Дерево	Існуюче плодове дерево
4	Бузок	Syringa vulgaris	Кущ	Ароматичний, квітучий
5	Самшит вічнозелений	Buxus sempervirens	Кущ	Формований, вічнозелений
6	Гортензія метельчата	Hydrangea paniculate	Кущ	Великі суцвіття, довго цвіте
7	Спірея японська	Spiraea japonica	Кущ	Декоративне листя, рясне цвітіння
8	Кизильник горизонтальний	Cotoneaster horizontalis	Кущ	Почвопокровний, з ягодами
9	Лаванда вузьколиста	Lavandula angustifolia	Трав'яниста	Медоносна, ароматична

Продовження таблиці 4.2.

10	Ехінацея пурпурова	<i>Echinacea purpurea</i>	Багаторічна	Декоративна та лікарська
11	Рудбекія блискуча	<i>Rudbeckia fulgida</i>	Багаторічна	Осіньне цвітіння
12	Хоста	<i>Hosta spp.</i>	Багаторічна	Декоративне листя
13	Іриси	<i>Iris germanica</i>	Багаторічна	Кольорове весняне цвітіння
14	М'ята перцева	<i>Mentha piperita</i>	Трав'яниста	Медоносна, ароматична
15	Котовник	<i>Nepeta cataria</i>	Багаторічна	Відлякує комах, медоносна
16	Троянди паркові	<i>Rosa spp.</i>	Кущ	Довготривале цвітіння

Такий запропонований асортимент рослин забезпечить гарний вигляд під протягом усього вегетаційного періоду.

4.5. Декоративні елементи та освітлення

До цього часу декоративні елементи на території були відсутні. У проекті запропоновано:

Покриття: декоративне мощення із сірого бетонного каменю в пішохідних зонах.

Освітлення: планується встановлення садових ліхтарів уздовж доріжок та у зоні відпочинку. Освітлення слугуватиме для безпеки та естетичного підсвічування ландшафтних елементів.

Малими архітектурними формами (МАФ) обрано дерев'яні лави, ковану опору для винограду, декоративні вазони.

Автоматична система поливу не передбачена. Полив буде здійснюватися вручну, з огляду на помірну площу декоративної частини.

Освітлення

На території передбачено встановлення енергоощадних світильників:

Уздовж головної доріжки – 6 ліхтарів на сонячних панелях;

У зоні відпочинку – точкове LED-підсвічування клумби;

У вхідній зоні – декоративне підсвічування самшиту та фасаду.

Освітлення має функціональне й естетичне значення – дозволяє користуватися територією у вечірній час і підкреслює декоративність композицій.

4.6. Прийоми екологічного озеленення

Для підтримання екологічної рівноваги та біорізноманіття передбачено: використання локальних видів рослин, які краще адаптовані до місцевих умов; компостування рослинних залишків; мульчування пристовбурних кругів [4], [9]. Створення умов для запилювачів – передбачено посаду медоносних рослин, лаванда, котовник, чебрець.

Організація водовідведення з мощених зон з подальшим використанням дощової води для поливу.

Проект передбачає використання: багаторічних і невибагливих до догляду видів; рослин-медоносів для підтримки вуликів; місцевих адаптованих видів, що не потребують інтенсивного поливу; комбінацій рослин з різними періодами цвітіння, з ранньої весни до пізньої осені, щоб забезпечити безперервну декоративність.

Також застосовується мульчування, компостування органічних залишків, що покращує структуру ґрунту та утримує вологу. Реалізація запропонованого благоустрою дозволить покращити естетичну привабливість садиби. Забезпечити комфортне перебування власників у

зоні відпочинку. Гармонійно поєднати утилітарні та декоративні функції. Підвищити екологічну стабільність території.

Проект є прикладом раціонального використання простору з врахуванням регіональних особливостей, стилістичних уподобань та природної спадщини ділянки.

На основі дендроплану розроблено комплексний підхід до озеленення ділянки, який включає: Збереження існуючих насаджень. Плодові дерева (яблуні, груші, вишні). Проводиться санітарна обрізка, омолодження, внесення органічних добрив навколо стовбурів.

Самшит вічнозелений формується регулярна стрижка для підтримки декоративного вигляду.

Бузок та виноград. Виноград потребує встановлення шпалери або перголи, бузок – омолоджувальна обрізка.

Нові насадження. Квітники. На місці старих висаджуються нові композиції з багаторічників: хости, іриси, лілія, рудбекія, ехінацея, лаванда, шавлія, декоративні злаки.

Міксбордери. Уздовж доріжок і на межі ділянки створено міксбордери з поєднанням декоративних кущів: спірея, гортензія, дерен білий, барбарис та трав'янистих багаторічників.

Газон. Улаштовано партерний газон біля будинку та в зоні відпочинку, у саду – луговий тип газону.

Врахування екологічних аспектів. Висаджуються медоносні рослини: шавлія, лаванда, ехінацея, фацелія для підтримки популяції бджіл, з огляду на наявність вуликів. Уникається застосування хімікатів, натомість рекомендується органічне мульчування солома, кора, використання біопрепаратів та компосту.

Для забезпечення довговічності та декоративності озеленення передбаченого наступу системи догляду:

Полив. Автоматичний полив не передбачено, використовується ручний полив або система дощування у літній період.

Обрізка. Регулярна формувальна обрізка кущів. Санітарна обрізка дерев.

Підживлення. Весняне та осіннє внесення органічних та мінеральних добрив.

Прополювання. Утримання газонів і клумб від бур'янів.

Захист від шкідників. Застосування біозасобів, наприклад настої з календули, деревію (таблиця 5.1).

Таблиця 5.1

Кошторис витрат на благоустрій і озеленення садиби

Види робіт/матеріалів	Одиниця виміру	Кількість	Вартість за од., грн	Загальна вартість, грн
1. Підготовчі роботи				
Очищення квітників, корчування	м ²	100	15	1500
Планування території вручну	м ²	150	10	1500
2. Земляні роботи				
Перекопка ґрунту з додаванням компосту	м ²	120	20	2400
Завезення родючого ґрунту	м ³	10	600	6000
Будівельні роботи				
Влаштування садових доріжок	м ²	50	450	22500
Установка лави	шт.	1	2500	2500
Встановлення світильників ландшафтних	шт.	6	800	4800
4. Озеленення				
Газон	м ²	200	50	10000
Саджанці декоративних кущів	шт.	20	150	300
Саджанці багаторічників	шт.	50	50	2500
Мульча органічна	1 м - 50 л	10	150	1500
Добрива	комплект	1	1200	1200

Догляд та обслуговування 1 рік				
Послуги з догляду за насадженнями	місяць	6	1000	6000
Загальна орієнтовна вартість				66400

Таким чином, вартість запланованих робіт з покращення ландшафтної організації садиби становитиме 66.4 тис. грн.

Здійснення благоустрою присадибної ділянки с місті Андрушівка передбачає раціональне використання природних умов, збереження наявного озеленення, введення нових декоративних елементів і оптимальне функціональне зонування. Запропоновані технології виконання робіт відповідають сучасним вимогам екологічності, естетики та функціональності, враховують побажання власників та забезпечують високий рівень комфортності садибного середовища.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У результаті виконаної бакалаврської кваліфікаційної роботи були розглянуті основні теоретичні та практичні аспекти ландшафтної організації присадибної ділянки в умовах Поліської зони України, зокрема – у місті Андрушівка Житомирської області.

1. Досліджено природні та соціально-економічні передумови території:

Проведено аналіз географічного положення, кліматичних особливостей, ґрунтово-гідрологічних умов, екологічного стану й соціальної структури району. Це дозволило сформувані обґрунтовані підходи до вибору стилю, асортименту рослин і ландшафтних елементів благоустрою.

2. Розроблено функціональне зонування території садиби, що враховує існуючі елементи забудови та побажання власників. Основними зонами стали: житлова зона, господарська зона, зона відпочинку, плодовий сад, город, квітники, міксбордери, вхідна зона. Планування здійснено з урахуванням принципів зручності, естетики, екологічності та практичності.

3. Запропоновано пейзажний прийом озеленення, що гармонійно поєднується з оточуючим середовищем. Збережено всі наявні плодові дерева, сформовано нові квітники, декоративні композиції та міксбордери з використанням багаторічних, декоративних, медоносних та ґрунтопокривних рослин.

4. Сформовано перелік рослинного асортименту відповідно до кліматичних та ґрунтових умов території, з урахуванням потреб власників садиб. До складу включено декоративні кущі, багаторічні квіти, ґрунтопокривні рослини, а також елементи природного озеленення з використанням самшиту, гортензій та злаків.

5. Передбачено освітлення та елементи благоустрою, такі як садові доріжки, лави для відпочинку, освітлювальні прилади, що забезпечують

комфортне перебування на території у вечірній час. При цьому збережено екологічну рівновагу та не було запроваджено систем автополиву, що відповідає побажанням власників.

6. Складено кошторис витрат на благоустрій із розрахунком основних робіт та матеріалів, що дозволяє раціонально оцінити вартість реалізації проекту та розбити його виконання на окремі етапи.

Пропозиції щодо організації території наступні:

1. Впровадити проект благоустрою поетапно, починаючи з оновлення квітників та влаштування міксбордерів, з подальшим переходом до укладання доріжок та встановлення освітлення. Це дозволить розподілити навантаження на бюджет і поступово вдосконалити територію.

2. Застосовувати екологічно безпечні технології утримання ділянки, зокрема компостування рослинних залишків, мульчування, використання натуральних добрив та зменшення застосування хімічних препаратів.

3. Залучати медоносні рослини до посадок, щоб підтримати місцеву популяцію бджіл, що особливо актуально через наявність вуликів на території садиби. Це підвищить продуктивність саду й позитивно вплине на локальну екосистему.

4. Періодично проводити санітарну та формувальну обрізку дерев і кущів, що забезпечить декоративність насаджень і їхній здоровий розвиток.

5. Оновити або створити елементи малих архітектурних форм у зоні відпочинку, наприклад декоративні вазони, дерев'яні підпори для рослин, бордюри. Навіть без встановлення альтанки, зона відпочинку повинна мати завершений, естетичний вигляд.

6. Ведення регулярного догляду за озелененням у перші роки після впровадження проекту, що гарантує укорінення рослин та довготривалий позитивний ефект.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецький В.С. Основи ландшафтної архітектури : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 312 с.
2. Декоративний Ставок У Дворі. URL: <https://zeleniydvir.com.ua/dekoratyvnyj-stavok-u-dvori/>
3. Чечіль Я.Ю. Основи проектування об'єктів озеленення : навч. посіб. Львів : УкрДЛТУ, 2012. 180 с.
4. Архітектура садово-паркових об'єктів : навч. посіб. / І.П. Вакарчук, М.В. Копитко, І.В. Григорчук та ін. Львів : ЛНУ, 2014. 256 с.
5. Мельничук Н.Є., Дмитренко Н.П. Ландшафтний дизайн : підручник. Київ : Ліра-К, 2020. 340 с.
6. Процик Л.В. Основи ландшафтного дизайну : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 296 с.
7. Денисюк Т.А. Ландшафтна архітектура : підручник. Київ : Знання, 2015. 280 с.
8. Основи благоустрою територій : навч. посіб. / С.І. Іванов, Н.М. Беспалова, Ю.В. Кривошея та ін. Харків : ХНАУ, 2017. 220 с.
9. Михайленко А.М. Екологічні основи ландшафтного проектування : навч. посіб. Дніпро : Ліра, 2019. 188 с.
10. Каталог декоративних рослин для озеленення / Упоряд. С.І. Івченко. Київ : Урожай, 2011. 144 с.
11. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій. Київ : Мінрегіон України, 2019. 136 с.
12. Мазур О.О., Сень А.І. Асортимент декоративних рослин : навч. посіб. Київ : Аграрна освіта, 2016. 204 с.
13. Зінько Ю.Й., Білан Т.М. Декоративне садівництво : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2013. 256 с.
14. ДСТУ Б Б.2.2-12:2018. Благоустрій територій. Загальні положення. Київ : УкрНДНЦ, 2018. 32 с.

15. Ковальчук І.І. Садиба. Планування та облаштування території. Тернопіль : Навчальна книга, 2017. 128 с.
16. Мельник І.В. Основи ландшафтного дизайну присадибних ділянок : навч. посіб. Житомир : ЖНАЕУ, 2019. 186 с.
17. Мельник І.В. Основи ландшафтного дизайну присадибних ділянок : навч. посіб. Житомир : ЖНАЕУ, 2019. 186 с.
18. Кліматичний атлас України. К.: УкрГМІ, 2000. 326 с.
19. Андрушівська міська рада. Офіційний сайт. URL: <https://andrushivka-rada.gov.ua>
20. Житомирська область: енциклопедичний довідник /За ред. М. Т. Ющенка. Житомир: Полісся, 1990. 422 с.
21. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. URL: <https://land.gov.ua>
22. Метеорологічні дані по Житомирській області – Український гідрометеорологічний центр. Офіційний сайт. URL: <https://meteo.gov.ua>
23. Атлас природних умов і природних ресурсів України / Інститут географії НАН України. К.: 2007. 234 с.
24. Кобаляцький В. І. Садово-паркове господарство: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 288 с.
25. Довідник з клімату України. Т.1: Середні багаторічні значення метеорологічних елементів по території України / за ред. В. І. Пашенка. К.: УкрГМІ, 2002. 234 с.
26. Довідник з клімату України. Т.1: Середні багаторічні значення метеорологічних елементів по території України / за ред. В. І. Пашенка. К.: УкрГМІ, 2002. 327 с.
27. Плахтій Б. А., Васюта Г. М. Основи ґрунтознавства з основами геології. Львів: ЛНАУ, 2013. 207 с.
28. Офіційний сайт Андрушівської міської ради. URL: <https://andrushivka-rada.gov.ua> (інформація про соціально-економічний стан громади).

29. Білецький В. С. Гідрологія з основами гідрографії: підручник. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2007. 276 с

30. Джерело: Узагальнені дані Житомирського обласного гідрометцентру, кліматичні спостереження станцій Бердичів/Житомир, адаптовано до умов Андрушівського району. URL: <https://andrushivka-rada.gov.ua>

Додаток Б. Розбивочне креслення території садибти у м. Андрушівка

